

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 341/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Luciou Filipkovou, advokátkou, Sládkovičova 26, Banská Bystrica, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava IV č. k. B2-14C/309/2013-402 z 8. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 20. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadosťučinenie a trovy konania.
- Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na mestskom súde sa vedie súdne konanie o návrhu na zapretie otcovstva manželom matky dieťaťa (bývalej manželky sťažovateľa) na základe návrhu na zapretie otcovstva sťažovateľa. Vzhľadom na charakter a trvanie vzťahov so žalovanou v rade 1 sa sťažovateľ domnieva, že nie je biologickým otcom žalovanej v rade 2 (dcéra narodená počas trvania manželstva).
- Sťažovateľ v konaní podal návrh na oslobodenie od súdneho poplatku, ktorému súd uznesením z 20. januára 2015 vyhovel.
- Následne sťažovateľ podal návrh na vykonanie znaleckého dokazovania spočívajúce v analýze ľudského genetického materiálu (DNA), ktorá je nevyhnutná na presné a vedecky podložené určenie/zapretie otcovstva.

5. Uznesením č. k. B2-14C/309/2013-388 z 11. januára 2024 mestský súd uložil sťažovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dôkazu vo výške 2 000 eur podľa § 253 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), čo sťažovateľ napadol sťažnosťou, ktorú mestský súd uznesením č. k. B2-14C/309/2013-402 z 8. apríla 2024 zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Podľa názoru sťažovateľa z obsahu napadnutého uznesenia nie je zrejmé, ako sa mestský súd vysporiadal s priznaným oslobodením od platenia súdnych poplatkov v kontexte zákonného postupu v zmysle § 253 ods. 2 CSP. Sťažovateľ sa domnieva, že nie je možné zaťažiť stranu, ktorej bolo riadne priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, zložením preddavku na trovy znaleckého dokazovania v celom rozsahu.

7. Napadnuté uznesenie podľa sťažovateľa neobsahuje riadne odôvodnenie, ani pokiaľ ide o primeranosť výšky určeného preddavku, je nepresvedčivé, abstrahuje od jasného a výstižného vysvetlenia toho, ako sa súd vysporiadal so sťažnostnou argumentáciou. Nie sú z neho zrejmé žiadne logické úvahy, na základe ktorých konajúci súd dospel k záveru, že uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dôkazu vo výške 2 000 eur je primerané a zákonné. Z napadnutého rozhodnutia nie je zrejmé, z čoho súd vychádzal pri určovaní výšky uloženého preddavku na trovy znaleckého dôkazu, čo ho robí nepreskúmateľným, nezohľadňujúcim adekvátnosť finančného zaťaženia sťažovateľa ako účastníka konania. Sťažovateľ oslovením viacerých znalcov zistil, že výška očakávaných nákladov na vykonanie analýzy DNA nepresahuje sumu 600 eur, o čom predložil súdu dôkazy, ktorými sa súd nezaoberal.

8. Napadnuté rozhodnutie je podľa sťažovateľa nesprávne, zmätočné, arbitrárne, nespravodlivé a nepreskúmateľné, vychádza z nekomplexného posúdenia rozhodujúcich skutočností a nesprávneho právneho záveru.

9. Povinnosť zložiť neprimerane vysoký preddavok na trovy znaleckého dôkazu je v rozpore s právom na prístup k súdu. *De facto* vzhľadom na majetkové a sociálne pomery sťažovateľa dochádza k znemožneniu realizácie jeho procesných práv, teda k odmietnutiu spravodlivosti. Preddavok určený vo výške 2 000 eur sťažovateľ nie je schopný uhradiť, pričom ide vzhľadom na charakter súdneho konania o nevyhnutný dôkaz.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením mestského súdu o uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania v sume 2 000 eur.

11. V súlade s princípom subsidiarity, ktorý je zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd poskytuje v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy

a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

12. Sťažovateľom označené práva (právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie) sú základnými právami, ktorých ochranu sú spôsobilé poskytnúť všeobecné súdy v konaní o opravných prostriedkoch, pretože podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP odvolanie možno odôvodniť tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, v spojení s § 365 ods. 2 CSP, podľa ktorého odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej (pričom „v hre“ je nevykonania dôkazu – analýzy DNA na účel zapretia otcovstva). Následne bude primárne úlohou odvolacieho súdu poskytnúť súdnu ochranu sťažovateľom označeným právam (bez toho, aby ústavný súd prejudikoval riešenie dotknutej otázky odvolacím súdom v konkrétnom prípade), čo, samozrejme, platí len pre prípad, že výsledok konania pred súdom prvej inštancie bude taký, že sa sťažovateľ rozhodne využiť označený opravný prostriedok.

13. Sťažovateľovi teda nič nebráni v tom, aby svoje argumenty o porušení svojich práv prezentoval v ďalšom konaní vo veci samej pred všeobecnými súdmi, a to s akcentom na to, že konanie pred súdom má spĺňať garancie práva na spravodlivý proces ako celok. Okrem toho aj úlohou ústavného súdu je najmä posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020, IV. ÚS 357/2021). Ústavný súd preto spravidla nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, v prípadoch, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

14. Proti napadnutému rozhodnutiu mestského súdu nie je odvolanie prípustné. Skutočnosť, že zákon nepripúšťa bezprostrednú možnosť napadnúť takéto uznesenie všeobecným právnym prostriedkom ochrany základných práv (odvolaním), však vôbec neznamená, že automaticky nastupuje právomoc ústavného súdu vykonať ústavnoprávny prieskum tvrdeného zásahu, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením (IV. ÚS 588/2020, ZNaU 85/2020). Procesný postup mestského súdu ako celok, ktorého súčasťou je aj napadnuté rozhodnutie, je oprávnený preskúmať v prvom rade odvolací súd (aj s využitím § 365 ods. 2 CSP), a to vo fáze konania tomu zodpovedajúcej. Riadnym uplatnením tohto opravného prostriedku možno dosiahnuť nápravu, ktorej sa sťažovateľ domáha aj touto ústavnou sťažnosťou. Ústavný súd musí popísanú situáciu riešiť štandardne, teda tak ako v procesne rovnorodých situáciách týkajúcich sa iných sťažovateľov.

15. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť pre jej neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

16. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júla 2024

Libor Duľa
predseda senátu